

I TOMAS
PONAS NORELIS

*Jis beveik nekalbėdavo apie magiją, o kai prabildavo,
atrodydavo, kad dėsto istorijos pamoką, ir niekam
neužtekdavo jėgų jo klausytis.*

Hertfju biblioteka

1806-ųjų rudenio–1807-ųjų sausis

PRIEŠ KELIOLIKA METŲ Jorke gyvavo burtininkų draugija. Jie susitikdavo trečią kiekvieno mėnesio trečiadienį ir skaitydavo ilgus nuobodžius tekstus apie anglų magijos istoriją.

Visi burtininkai buvo džentelmenai, kitaip tariant, neskriausdavo žmonių pasitelkdami magiją, bet ir nedarydavo nieko gera. Atvirai kalbant, jiems gyvenime neteko kerėti, neteko burtais suvirpinti nors vieno medžių lapo, pakeisti nors vienos dulkelės plevenimo krypties ar priversti bent vieną plauką nukristi nuo viršugalvio. Tačiau, be šios smulkios išlygos, jie džiaugėsi vienu iš protingiausių ir magiškiausių Jorkšyro džentelmenų reputacija.

Kalbėdamas apie savo profesiją, didis burtininkas kartą pasakė, kad jos specialistai, „...privalo negailestingai varginti smegenis, idant į jas išsprautų bent trupinį žinių, užtat vaidytis jiems sekasi kuo lengviausiai“¹, ir Jorko burtininkai aibę metų įrodinėjo jį skelbus tiesą.

1806-ųjų rudenį jų būrį papildė džentelmenas, vardu Džonas Segundas. Per pirmąją sueigą, kurioje dalyvavo, ponas Segundas atsistojo ir kreipėsi į draugijos narius. Pirmiausia gražiu žodžiu paminėjo nepaprastą jos praeitį, išvardijo žymius magus ir istorikus, kitados priklausiusius Jorko draugijai. Leido suprasti, kad tokios draugijos egzistavimas tapo ganėtinai reikšmingu

¹ Džonatanas Streindžas, „Anglų magijos istorija ir praktika“, t. I, sk. 2, leid. Džonas Maris, Londonas, 1816. (Čia ir toliau – *aut. past.*)

stimulu, paskatinusiu jį persikelti į Jorką. Šiauriečiai burtininkai, klausytojams priminė jis, visuomet buvo gerbiami labiau nei pietiečiai. Ponas Segundas teigė daugel metų studijavęs magiją ir susipažinęs su kiekvieno senovėje gyvenusio didžio burtininko biografija. Skaitydavo šia tema parašytas naujas publikacijas ir netgi pats kukliai prisidėdavo prie jų skaičiaus didėjimo, bet pastaruoju metu ėmė spėlioti, kodėl įspūdingi laimėjimai magijos srityje lieka tik knygų puslapiuose, kodėl jie nebematomi žinoti ir nebeminimi laikraščiuose. Ponas Segundas pageidavo žinoti, kodėl šiuolaikiniai burtininkai nepajėgia daryti stebuklų, apie kuriuos patys rašo. Trumpai tariant, pageidavo žinoti, kodėl Anglijoje niekas nebesigriebia magiško pobūdžio veiksmų.

Tai dažniausiai skambantis klausimas pasaulyje. Anksčiau ar vėliau kiekvienas karalystės vaikas jį užduoda savo guvernantei, mokytojui arba tėvams. Tačiau išsilavinusieji Jorko draugijos nariai nėmaž nesidžiaugdavo jį girdėdami, ir aure dėl kokios priežasties: kaip ir kiti, jie nenutuokė, ką atsakyti.

Jorko draugijos prezidentas daktaras Fokskaslas Džonui Segundui paaiškino, kad klausimas neteisingas.

– Jis suponuoja, kad burtininkai lyg ir įpareigoti kerėti, o tai – akivaizdi nesąmonė. Jūs gi neteigtumėte, esą botanikai privalo išrasti naujų gėlių? Arba, tarkim, neragintumėte astronomų bandyti pakeisti žvaigždžių išsidėstymo? Pone Segundai, burtininkai tiria senovėje vykdytą maginę veiklą. Kodėl iš jų reikėtų tikėtis kažko daugiau?

Garbaus amžiaus draugijos narys blankiai mėlynomis akimis ir blankių atspalvių apdaru (Hartas ar Hantas – ponas Segundas aiškiai nenugirdo jo pavardės) prabilo bei irgi blankiu tonu pakomentavo, kad visai nesvarbu, ko žmonės tikisi. Džentelmenui nevalia imtis praktinės magijos. Tuo verčiasi gatvės kerėtojai, kurie apsimeta darantys burtus, siekdami iš vaikų išvilioti pensų. Praktinės magijos statusas gerokai sumenkęs. Ji siejama su žemu lygiu. Virto artima neskustų veidų, čigonų, vagišių bendražyge, purvinomis geltonomis užuolaidomis aptrauktų apšnerkštų patalpų lankytoja. O ne! Džentelmenui nevalia jos imtis. Džentelmenas gali nagrinėti magijos istoriją (tauresnio triūso nė neįsivaizduotum), bet tik ne burti. Garbaus amžiaus draugijos narys

blankiai, tėviškai pažvelgė į poną Segundą ir pridūrė turįs vilties, kad tasai nebando kerėti.

Ponas Segundas nuraudo.

Tačiau garsusis posakis apie burtininkus pasitvirtino ir ši-kart: jei pora jų – nūnai daktaras Fokskaslas ir ponas Hantas ar Hartas – dėl ko nors sutaria, kiti du mąsto visiškai priešingai. Keli džentelmenų suvokė palaikantys pono Segundo nuomonę ir manantys, kad jo pateiktas klausimas svarbus kaip joks kitas magijos moksluose. Pagrindiniu pono Segundo šalininku tapo džentelmenas, pavarde Honifutas, mielas, draugiškas penkiasdešimt penkerių metų vyras raudonu veidu ir žilais plaukais. Diskusijai kaistant ir daktarui Fokskaslui vis sarkastiškiau reaguojant į poną Segundą, ponas Honifutas atsigręždavo į pastarąjį ir kuždomis paguosdavo: „Nekreipkite į juos dėmesio, sere. Aš besąlygiškai pritariu jūsų požiūriui“ arba „Jūs teisus, sere. Nesileiskite perkalbamas“, arba „Jūsų komentarai taiklūs! Tikrai! Iki šiol mus stabdė teisingo klausimo trūkumas. Bet dabar, kai čia atvykote, nuveiksime nuostabių dalykų.“

Džonas Segundas, kurio veide aiškiai atsispindėjo šokas, malonių žodžių klausėsi su dėkingumu.

– Deja, pasirodžiau kaip vaidininkas, – pašnibždomis tarė ponui Honifutui. – Nieko panašaus daryti neketinau. Vyliausi užsitarnauti čionykščių džentelmenų prielankumą.

Iš pradžių ponas Segundas buvo benukabinęs nosį, bet vienas itin kandus daktaro Fokskaslo išpuolis privertė jį atkusti ir mažumėlę pasipiktinti.

– Kiek suprantu, – prabilo prezidentas, į poną Segundą įbedęs ledinį žvilgsnį, – šis džentelmenas atkakliai siekia, kad mus išstiktų liūdnas Mančesterio burtininkų draugijos likimas!

Ponas Segundas pasilenkė arčiau pono Honifuto.

– Nė nemaniau, kad Jorkšyro burtininkai tokie užsispyrę, – tarė. – Jeigu magija Jorkšyre neturi bičiulių, kur galėtume juos užžiegti?

Ponas Honifutas nesiliovė geranoriškai bendravęs su naujoku net ir tuomet, kai baigėsi sueiga. Pakvietė jį pavakarieniauti savo namuose Aukštutinėje Pitergeito gatvėje podraug su ponu Honifut ir trimis gražutėmis jų dukromis, o ponas Segundas, ne-

turtingas viengungis, džiugiai priėmė pasiūlymą. Po vakarienės panelė Honifut pagrojo fortepijonu, vėliau panelė Džeinė atliko itališką dainą. Kitą dieną ponias Honifut sutuoktiniui pasakė, kad Džonas Segundas elgiasi kaip tikras džentelmenas, bet iš savo manierų tikriausiai niekuomet nepes naudosis, nes mūsų laikais nemandiga būti kukliam, santūriam, geraširdžiam.

Tų dviejų džentelmenų draugystė stiprėjo labai greitai. Netrukus ponas Segundas ėmė dvi tris dienas per savaitę vakaroti name Aukštutinėje Pitergeito gatvėje. Syki tenai susirinko nemažai jaunuolių ir po kurio laiko jie, žinoma, leidosi šokti. Po būvis buvo žavingas, bet ponas Honifutas ir ponas Segundas nepastebimai vis išsmukdavo į kitą kambarį aptarti jiems be galo rūpimos temos – kodėl Anglijoje niekas nebesiima maginės veiklos? Kad ir kiek šnekėdavosi (dažnai iki antros ar trečios nakties), atsakymo neišmąstydavo; na, nieko keisto, žinant, kad burtininkai, antikvarai ir mokslininkai į tą patį klausimą gilinasi ilgiau nei du šimtmečius.

Ponas Honifutas buvo aukštas, linksmas džentelmenas, kuris nuolat šypsodavosi, nestokojo energijos ir jautė polinkį viską nors veikti arba planuoti, tik retai kada savęs paklausdavo, ar jo darbas ne bergždžias. Dėl dabartinės užduoties itin priminė didžiuosius viduramžių burtininkus², kurie kaskart, kai juos užgriūdavo, regis, neišveikiama problema, išjodavo metams ir dienai, į pagalbą pasitelkę vieną ar porą elfų tarnų, idant tie rodytų kelią, ir per žygio laikotarpį visuomet rasdavo atsakymus. Ponas Honifutas ponui Segundui pasakė, kad, jo įsitikinimu, būtų geriausia sekti minėtų didžiūnų pavyzdžiu – vieni jų nusigaudavo į atokiausias Anglijos, Škotijos ir Airijos sritis (kurioms niekas neprilygdavo magiškumu), kiti suvis apleisdavo šitą pasaulį, bet nūdien nė gyva dvasia nenumanė, kokiuose kraštuose jie lankėsi ir ką ten darė. Ponas Honifutas nesiūlė vyksti taip toli – tiesą sakant, dėl žiemos meto ir pasibaisėtinos kelių būklės apskritai nenorėjo leistis į nuošalias vietas. Vis dėlto neatlyždamas tvirtino, esą jie turėtų *kur nors* nukakti ir su *kuo nors* pasitarti. Tikino manąs, kad abu pamažu išsikvepia, tad jiems neapsakomai pra-

² Juos teisingiau vadinti aureatais arba Aukso amžiaus burtininkais.

verstų išgirsti naują nuomonę. Tačiau nesugalvojo, nei kur judėti, nei su kuo matytis. Ponas Honifutas puolė į nevilgtį, bet staiga prisiminė vieną burtininką.

Prieš keletą metų Jorko draugiją pasiekė kalbos apie Jorkšyre įsikūrusį kitą magą. Tas džentelmenas gyveno gūdziame kaimiškame užkampyje ir, anot gandų, dienų dienas įstabioje savo bibliotekoje analizuodavo tekstus apie magiją. Daktaras Fokskaslas išsiaiškino, kuo jis vardu ir kur apsistojęs, o tada parašė kitam burtininkui laišką, mandagiai ragindamas jį prisidėti prie Jorko draugijos. Kitas burtininkas atrašė, kad jaučiasi pagerbtas, bet su didžiu apgailėstavimu turįs pranešti negalįs priimti pasiūlymo dėl didelio atstumo, skiriančio Jorką nuo Hertfju abatijos, ne itin gerų kelių, darbo, kurio jam nieku gyvu nederėtų apleisti, ir taip toliau.

Jorko draugijos nariai permetė akimis laišką ir suabejojo, ar žmogus, rašantis tokiu smulkiu braižu, įstengtų būti pakenčiamo lygio burtininku. Paskui – truputėlį nusiminę dėl to, kad jiems nelemta pamatyti nuostabiosios bibliotekos, – išmetė kitą burtininką iš galvos. Bet, kaip ponas Honifutas sakė ponui Segundui, klausimas „Kodėl Anglijoje niekas nebesiima maginės veiklos?“ nepaprastai svarbus, tad negalima numoti ranka į jokiais palankias aplinkybes. Rasi, kito burtininko nuomonė verta dėmesio. Todėl ponas Honifutas brūkštelėjo laišką, kuriuo paprašė jam bei ponui Segundui suteikti malonumą ir leisti atvažiuoti į svečius trečiąją antradienį po Kalėdų, pusę antros. Atsakymą gavo neilgai trukus; būdamas geraširdis džentelmenas ir puikus draugas kaipmat išsikvietė poną Segundą ir parodė laišką. Kitas burtininkas smulkiu braižu informavo mielai su jais susipažinusių. To užteko. Pasitenkinimą spinduliuojantis ponas Honifutas tuojau pat nudrožė perduoti Votersui, vežikui, kada prireiks jo paslaugų.

Ponas Segundas liko vienas kambaryje su laišku rankoje. Jis perskaitė: „<...> esu, tenka pripažinti, kiek suglumęs ir niekaip nesusigaudau, kodėl taip netikėtai nutarėte mane pagerbti. Stačiai sunku patikėti, kad Jorko burtininkus, kurie mėgaujasi tarpusavio draugija ir vienas kito išminties teikiama milžiniška nauda, apėmė poreikis konsultuotis su tokiu atsiskyrėliu žinovu kaip aš <...>“.

Tekstas dvelkė subtiliu sarkazmu; autorius sulig kiekvienu žodžiu tartum šaipėsi iš pono Honifuto. Poną Segundą guodė mintis, kad bičiulis nieko nepastebėjo – antraip nebūtų palaimingai lėkęs pas Votersą. Laiškas atrodė toks *nedraugiškas*, kad pono Segundo troškimas susitikti su kitu burtininku išgaravo kaip dūmas. Na, keliauti privalau bet kuriuo atveju, pamane jis, nes to nori ponas Honifutas – beje, kas blogiausia galėtų nutikti? Mudu pasimatysime su juo, nusivilsime, ir tuo viskas baigsis.

Viešnagės diena išaušo po audringų orų; dėl lietaus plikuo-se, ruduose laukuose nutįso pailgos balos rantytais kontūrais, o šlapi stogai virto šalto akmens veidrodžiais; pono Honifuto dilizas riedėjo per pasaulį, kurį sudarė neįprastai dideli žvarbaus pilko dangaus ir menki kietos žemės plotai.

Ponas Segundas nuo pat pirmojo judviejų pažinties vakaro ketino išklausinėti poną Honifutą apie Mančesterio mokslinę burtininkų draugiją, kurią minėjo daktaras Fokskaslas. Apie ją dabar ir pasiteiravo.

– Toji draugija buvo įsteigta gana neseniai, – atsiliepė bendražygis. – Jos susibūrimuose dalyvaudavo žemesnio lygio dvasininkai, garbūs buvę prekybininkai, vaistininkai, fabriku savininkai, jau išėję į užtarnautą poilsį ir kiek pramokę lotynų kalbos, ir panašūs asmenys, kuriuos galėtume įvardyti kaip beveik džentelmenus. Esu tikras, kad, jai iširus, daktaras Fokskaslas nudžiugo – jo manymu, tokie žmonės neturi teisės tapti burtininkais. Bet jų gretoms priklausė ir keli protingi ponai. Kaip ir mes, jie užsibrėžė atgaivinti praktinę magiją. Buvo dalykiški ir siekė sveiko proto bei mokslo principus pritaikyti magijoje lygiai taip pat, kaip juos taikė gamyboje. Savo veiklą praminė racionaliąja stubkladaryste. Pastangos nedavė jokių vaisių, ir nesėkmės juos prislėgė. Na, dėl to negalima jų kaltinti. Deja, vyrai leido nusiylimui pridaryti įvairaus pobūdžio keblumą. Jie pamažu įtikėjo, kad magija pasaulyje neegzistavo nei kada nors anksčiau, nei dabar. Anot jų, burtininkai aureatai dūmė visiems akis arba tiesiog leidosi kitų mulkinami. Ir Kranklių karalių išgalvojo šiauriečiai anglai, kurie taip bandė apsisaugoti nuo pietiečių tironijos (patys buvo kilę iš šiaurinių kraštų, todėl šiai buklybei prijautė). Ach,

argumentų pateikdavo itin išmoningų – jau nebepamenu, kaip aiškino fėjų ir elfų gyvavimą. Draugija, kaip sakiau, subyrėjo, o vienas jos narys, regis, vardu Obris, nusprendė viską užrašyti ir publikuoti tekstą, bet, pasiruošus įgyvendinti sumanymą, tą džentelmeną apniko neslopstanti slogi nuotaika, ir jis nebepajėgė atkusti tiek, kad pradėtų darbą.

– Vargšelis, – tarė ponas Segundas, – turbūt kalti mūsų laikai. Gyvename ne magijos ar jos mokslų amžiuje, tiesa? Nūnai klesti prekeiviai, jūreiviai, politikai, bet ne burtininkai. Mūsų epocha likusi praeityje. – Jis minutėlę pagalvojo. – Prieš trejus metus Londone mačiau gatvės magą keistai subjaurotu veidu, vieną iš tų perėjūnų, kurie sėdi už geltonų užuolaidų. Jis įtikino mane išsiskirti su nemaža suma – mainais pažadėjo pasakyti didžią paslaptį. Iš manęs gavęs pinigus pareiškė, kad vieną dieną pora burtininkų sugrąžins Anglijai magiją. Pranašystėmis, be abejo, netikiu, bet jo žodžiai privertė susimąstyti ir atskleisti tiesą apie varganą mūsų padėtį – keista, ar ne?

– Jūs visiškai teisus – pranašystės yra grynos nesąmonės, – nusijuokė ponas Honifutas. Staiga pridūrė, tarsi jam būtų top-telejusi mintis: – Mudu esame pora burtininkų. Honifutas ir Segundas, – pabandė ištarti, lyg spėliodamas, kaip jų pavardės atrodytų laikraščiuose ir istorijos knygoje. – Honifutas ir Segundas – skamba nuostabiai.

Ponas Segundas pakratė galvą.

– Anas vyriokas žinojo, kuo verčiuosi, todėl buvo tikėtina, kad pūs miglą teigdamas, neva esu vienas iš tųdviejų. Bet galų gale užtikrino, kad taip nėra. Iš pradžių, regis, gatvės kerėtoją apėmė dvejonės. Kažkodėl nedaviau jam ramybės... Liepė parašyti savo vardą ir nuo jo ilgai neatplėšė akių.

– Manychiau, suvokė iš jūsų neišpešias daugiau pinigų, – tarė ponas Honifutas.

Hertfju abatija buvo už keturiolikos mylių į šiaurės vakarus nuo Jorko. Žila senove atsidadė tik jos vardas. Kadaisė toje vietoje tikrai veikė abatija, bet vienuoliai ten gyveno tolimoje praeityje; dabartinis pastatas iškilo, kai šalį valdė karalienė Ana. Jis buvo tvirtai sumūrytas, kampuotas, ir jį supo žavingas parkas, kupinas drėgnų vaiduoklišių medžių (įsidienojus ore pakibo

tirštokos ūkanos). Parką kirto Herto upė, kurios krantus jungė klasikinis tiltas.

Kitas burtininkas (jo pavardė buvo Norelis) porelę pasitiko hole. Šeimininkas pasirodė besąs smulkus, kaip ir jo rašysena, ir su svečiais pasisveikino gana tyliau tonu, tarsi nebūtų pratęs įgarsinti savo minčių. Apykurtis ponas Honifutas nenugirdo, ką tiksliai jis ištarė.

– Aš senstu, sere – šio trūkumo neišvengia niekas. Tikiuosi, į mane reaguosite pakančiai.

Ponas Norelis nusivedė atvykėlius į dailų saloną, kurio židinyje pleveno nemenkos liepsnos. Nė viena žvakė nedegė; pro du didelius langus vidun pateko užtektinai šviesos – tiesa, ji buvo pilkšva ir maloniai nenuteikė. Vis dėlto ponui Segundui dingojosi, kad kažkur kambaryje plieskia dar vienas židinyš arba žvakės, todėl jis be perstojo sukinėjosi krėse ir dairėsi tviskesio šaltinio. Bet nieko neįžiūrėjo – matė tik veidrodį ir antikvarinį laikrodį.

Ponas Norelis pasakė skaitęs pono Segundo knygą apie Martinui Peilui tarnavusių elfų veiklą³.

– Pagirtinas darbas, sere. Tik į jį neįtraukėte ponaičio Dykaminčio. Toji dvasia, suprantama, nereikšminga ir vargu ar didžiajam daktarui Peilui⁴ labai pravertė. Vis dėlto jos nepaminėjote, todėl jūsų trumpo istorinio veikalo neišaina vadinti tobulu.

Stojo pauzė.

– Stebuklinga esybė, vardu Dykamintis, sere? – pasitikslino ponas Segundas. – Aš... hm... negirdėjau, kad tokia dvasia būtų egzistavusi šiame ar bet kuriame kitame pasaulyje.

Ponas Norelis pirmąsyk nusišypsojo – akivaizdžiai sau.

– Taip, žinoma, – tarė, – visai pamiršau. Kaip bendravo su ponaičiu Dykaminčiu, savo knygoje rašė Holgartas ir Piklas, bet jums greičiausiai nepasitaikė progos perskaityti jų darbo. Na,

³ Džonas Segundas „Daktaro Peilo elfų tarnų vardų, biografijų, charakterių ir Jam atliktų paslaugų pilnas aprašymas“, leid. Tomas Barnamas, knygų parduotuvė, Nortamptonas, 1799.

⁴ Daktaras Martinus Peilas (1485–1567) – odadirbio iš Voriko sūnus. Vienas iš paskutinių aureatų arba Aukso amžiaus burtininkų. Vėliau, po jo gyvavimo laikotarpio, nestigo ir kitų magų (plg. Gregoris Absalomas), bet jų reputacija diskutuotina. Peilas, be jokių abejonių, buvo paskutinis anglų burtininkas, kuris išdrįso apsilankyti Fėjų krašte.

nieko nepraradote, nes jiedu buvo atstumiantys veikėjai ir labiau priminė nusikaltėlius negu burtininkus: kuo mažiau apie juos žinosite, tuo bus geriau.

– Ak, sere! – sušuko ponas Honifutas, nujausdamas, kad ponas Norelis kalba apie vieną iš nuosavų tomų, – mums teko girdėti stulbinamų dalykų apie jūsų biblioteką. Visus Jorkšyro burtininkus apėmė pavydo priepuolis, kai jie sužinojo, kokią gausą knygų turite!

– Nejaugi? – šaltai atsiliepė ponas Norelis. – Jūs mane nustebinate. Nė neįsivaizdavau, kad žinios apie mano reikalus taip paplitusios... Matyt, tai Taragudo darbas, – mažliai pasakė įvardydamas žmogų, kuris Jorke, Kavos Kiemo skersgatvyje, prekiauvo knygomis ir retenybėmis. – Čildermasas kelis sykius mane įspėjo, kad Taragudas linkęs plakti liežuvium.

Ponui Honifutui sunkiai sekėsi perprasti poną Norelį. Neabejojo, kad jeigu *jis* turėtų tokią galybę magijos knygų, mielai apie jas šnekėtų, klausytųsi kitų žmonių komplimentų ir pasigėrėjimo; neįtikėtina, kad namo šeimininkas nesielgia lygiai taip pat. Nusprendęs pamaloninti ir apraminti džentelmeną (nežinia kodėl, bet įsikalė į galvą, kad ponas Norelis drovaus būdo), ryžtingai pratęsė:

– Sere, ar galėčiau išreikšti norą pamatyti jūsų biblioteką?

Ponas Segundas buvo tikras, kad Norelis nesutiks, bet šis kelias sekundes į juodu išmeigė akis – mėlynas ir nedidukes, tarytum vogčiomis žvelgiančias iš kažkokios vidinės slaptavietės, – ir kone maloningai patenkino svečio prašymą. Ponas Honifutas tryško dėkingumu palaimingai įsitikinęs, kad suteikė džiaugsmo ne vien sau, bet ir bibliotekos savininkui.

Ponas Norelis palydėjo abu džentelmenus koridoriumi – pono Segundo požiūriu, įprastu, kaip bet koks kitas, apkaltu mediena, su vašku kvepiančiomis, nublizgintomis ažuolinėmis grindimis. Netrukus užkopė laiptų maršu (nors, galimas daktas, teįveikė tris ar keturias pakopas) ir nužingsniavo dar vienu koridoriumi, kuriame tvyrojo kiek vėsesnis oras, o grindys buvo grįstos tvirtais Jorko akmenimis – vaizdas pasirodė niekuo neišsiskiriantis. (Nebent antrasis koridorius driekėsi prieš laiptus? Beje, ar jais apskritai teko lipti?) Ponas Segundas buvo vienas iš

tų laimės kūdikių, kurie visuomet numano, į kokią pusę jie atsiskų – į šiaurę ar pietus, į rytus ar vakarus. Tokiu talentu pernelyg nesididžiavo, laikė natūraliu, pavyzdžiui, kaip suvokimą, kad pečius slegia galva, bet pono Norelio namuose savo gabumus prarado. Vėliau niekaip nepajėgė mintyse nupiešti nueitų koridorių ir patalpų sekos, nesugebėjo atgaminti, kiek laiko užtruko, kol pasiekė biblioteką. Ir nenutuokė, kur link pėdino; ponas Norelis kompase tarsi aptiko penktą kryptį – ne rytų, pietų, vakarų ar šiaurės, bet visiškai kitokią – ir kaip tik šia linkme vedėsi svečius. Kita vertus, ponui Honifutui jokie keistumai į akis nekrito.

Biblioteka plotu lyg ir nusileido salonui, iš kurio jie ką tik pasišalino. Židinyje pleveno didingos liepsnos, aplinkui vyravo tyla ir ramybė. Vėlgi kambario apšvietimas, rodos, neturėjo nieko bendra su trimis milžiniškais grotelių formos langais, o poną Segundą, kaip ir svetainėje, užvaldė nejaukumo pojūtis, sukeltas įsitikinimo, kad patalpoje turėtų būti daugiau žvakių, daugiau langų arba antras ugniakuras, reikalingas bibliotekai apšviesti. Iš jos atsivėrė vaizdas į Anglijos lietaus merkiamas tamsias platybes, tad ponas Segundas nei ką įžvelgė lauke, nei įstengė atspėti, kokioje namo vietoje esantis.

Paaiškėjo, kad kambarys anaipatol ne tuščias; žengę per slenksčių jie išvydo prie stalo sėdintį vyriškį, kurį ponas Norelis glaustai pristatė kaip Čildermasą, jo reikalų tvarkytoją.

Ponas Honifutas ir ponas Segundas, patys būdami burtininkai, puikiai suprato, kad Hertfju abatijos biblioteka jos savininkui vertingesnė už bet kokius kitus turtus; svečiai nė kiek nenustebo pamatę, jog ponas Norelis numylėtoms brangenybėms laikyti pasigamino tokią puošnią lobių skrynią. Sienas rėmė iš angliškos medienos sukaltos knygų spintos, primenančios gotikines arkas, nusėtas pribloškiamo grožio raižiniais: lapų (nvytusių ir sudžiūvusių, tarsi menininkas būtų norėjęs, kad jie simbolizuotų rudenį), susipynusių šaknų ir šakų, uogų ir gebenių. Tačiau spintos savo nuostabumu nė iš tolo neprilygo veikalams.

Bet kuris asmuo, pradėjęs gilintis į burtus, pirmiausia išsiaiškina, kad egzistuoja tomiai *apie* magiją ir *magijos* tomiai. Vėliau sužino, jog neblogi pirmųjų pavyzdžiai atsieis dvi tris ginėjas, jeigu kreipsiesi į padorų knygų pardavėją, užtat antrieji kainuo-

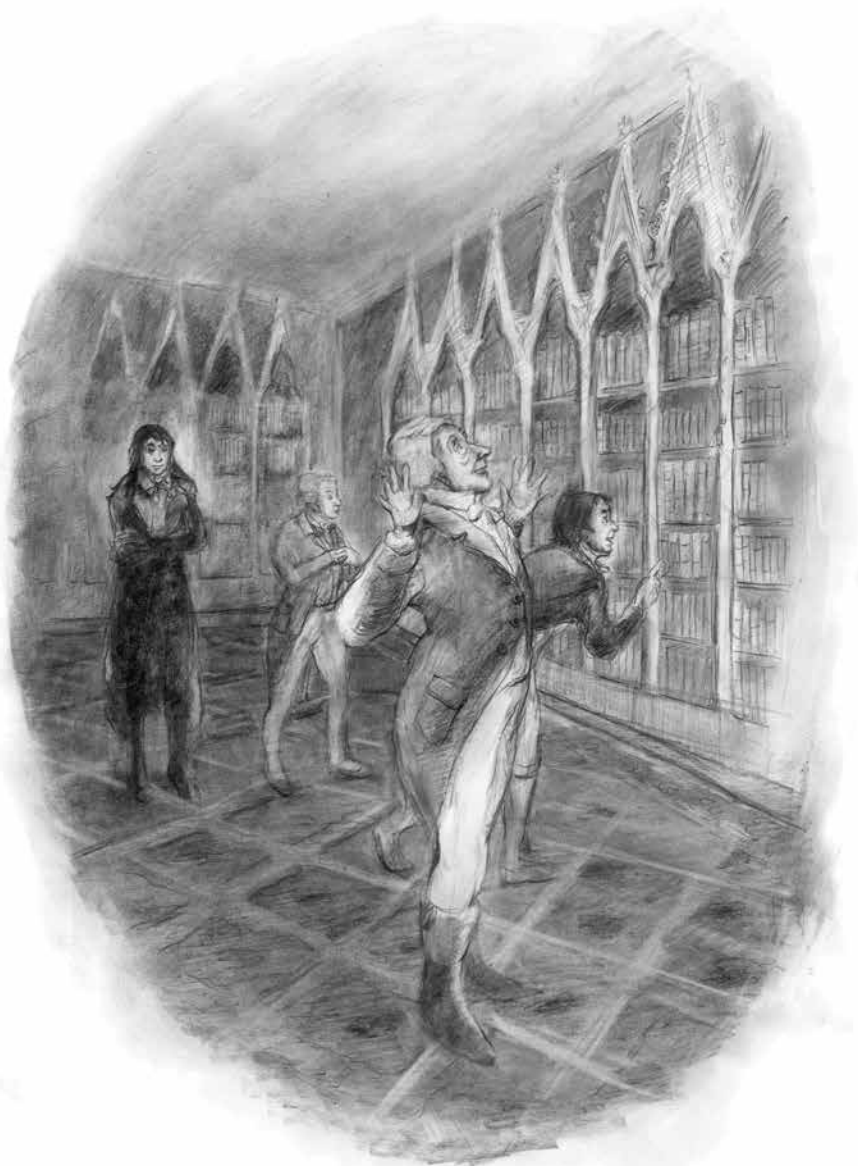
ja brangiau nei rubinai⁵. Jorko draugijos kolekcija laikoma puikia, kone nepaprasta, gausiam rinkiniui priklausė tarp 1550-ųjų ir 1700-ųjų parašyti darbai, kuriuos pagrįstai galima priskirti magijos knygoms (nors vienoje tebuvo keli apdriškę puslapiai). Magijos tekstai reti, ir nei ponui Segundui, nei ponui Honifutui asmeninėse bibliotekose neteko regėti daugiau kaip dviejų ar trijų panašių tomų. Hertfju abatijoje visos sienos buvo apstatytos spintomis, o jų lentynos prikimštos knygų. Vien tik arba daugiausia senų magijos knygų. O taip, nemažai tekstų slėpėsi tarp naujų, tvarkingų viršelių, bet ponas Norelis akivaizdžiai buvo pasirūpinęs perrišti tuos tomus (jis, regis, teikė pirmenybę veršeni ir sidabrinėmis didžiosiomis raidėmis įspaustiems pavadinimams). Tačiau dauguma knygų apspurusiomis nugarėlėmis ir kampais atrode įrištos be galo seniai.

Ponas Segundas dirstelėjo į gretimoje lentynoje surikiuotus leidinius; pirmasis pavadinimas, kurį perskaitė, skambėjo taip: „Kaip pateikti klausimus tamsai ir suprasti jos atsakymus“.

– Čia kvailystės, – pareiškė ponas Norelis. Ponas Segundas krūptelėjo – nė nesuvokė, kad namo šeimininkas stovi taip arti. Ponas Norelis pridūrė: – Jų apmąstymams verčiau negaiškite nė sekundės.

⁵ Burtininkai, kaip žinome iš Džonatano Streindžo aforizmo, ginčytusi dėl bet ko, jie daugel metų ir žinių aukėjo erzinančiam klausimui, kokius konkrečius tomus galima vadinti magijos knygomis. O štai didžiama pasauliečių prisilaiko vienos elementarios taisyklės: tekstai, atsiradę anksčiau nei iš Anglijos pranyko kerai, įtraukti į magijos knygas, o iš vėlesnių sudarytos knygos apie magiją. Pasauliečių bendrąją taisyklę lėmė principas, kad magijos veikalus privalo rašyti praktikuojantis burtininkas, o ne teoretikas arba magijos istorikas. Išvada logiška kaip jokia kita. Bet šiuo atveju kaipmat susiduriame su keblumais. Didieji magai, kuriuos vadiname Aukso amžiaus arba burtininkais aureatais (Tomas Palaimintasis, Ralfas Stoksis, Ketrina iš Vinčesterio, Kranklių karalius) rašė ne daug arba iš jų darbų mažai kas liko. Tikėtina, kad Tomas Palaimintasis apskritai nepažino rašto. Stoksis pramoko lotynų kalbos nedidelėje gimtojo Devonšyro mokykloje, bet viskas, ką apie jį žinome, pateikta vien kitų autorių tekstuose.

Burtininkai pradėjo rašyti tik per magijos saulėlydį, atslenkant tamsai, kuri baudėsi prasklaidyti anglų magijos didybę; tie vyrai, praminti Sidabro amžiaus arba burtininkais argentiniais (Tomas Lančesteris, 1518–1590, Žakas Belazis, 1526–1604; Nikolas Gubertas, 1535–1578; Gregoris Absalomas, 1507–1599) įkūnijo prieblandoje mirgančias žvakių liepsneles, jie buvo labiau mokslininkai nei burtininkai. Patys tvirtino užsiimantys stebuklų darymu, keletas netgi turėjo vieną ar du elfus tarnus, bet šioje srityje jie ne ką tepasiekė, ir kai kurie nūdien gyvuojantys magijos tyrėjai abejoja, ar jie apskritai pajėgė kerėti.

Ponas Segundas pažvelgė į kitą knygą – į Belazio „Instrukcijas“.

– Su autoriumi, manau, esate susipažinęs? – paklausė ponas Norelis.

– Žinau tik apie jo reputaciją. Girdėjau, kad Belazio rankose būta aibės gėrybių, tiesa, girdėjau ir tai, jog kiekvienas „Instrukcijų“ egzempliorius jau kadaise sunaikintas – tam pritaria visi patikimi šaltiniai. Bet štai, prašau, jis čia! Ach, sere, kaip netikėta! Koks įstabus vaizdas!

– Apie Belazį labai gerai galvojate, – pakomentavo Norelis, – ir kitados aš buvau jūsų bendramintis. Prisimenu, kaip daugel mėnesių aštuonias valandas per parą paskirdavau jo darbui – taip nesu pagerbęs jokio kito autoriaus. Bet jis galų gale mane nuvylė. Linksta į misticizmą ten, kur reikėtų pateikti konkrečius aiškinimus, ir pernelyg suprantamai dėsto tai, ką turėtų rašyti migločiau. Kai kurių dalykų išvis nederėtų minėti knygose ir leisti visam pasauliui apie juos skaityti. Mano požiūris į Belazį itin suprastėjęs.

– Šita knyga „Judokrikščionių magijos pranašumai“ man negirdėta, sere, – tarė ponas Segundas. – Ką galite apie ją papasakoti?

– Cha! – atsiliepė ponas Norelis, – veikalas išleistas septynioliktame amžiuje, bet mano nuomonė apie jį nekokia. Autorius buvo melagis, girtuoklis, svetimautojas ir nenaudėlis sukčius. Džiaugiuosi, kad jis pamirštas.

Ponas Norelis, rodos, niekino ne tik gyvuosius burtininkus. Maža to, jis buvo įvertinęs visus mirusiuosius ir nusprendęs, kad tie nepateisina jo lūkesčių.

Tuo metu ponas Honifutas, pakėlęs rankas aukštyn lyg Dievą garbinantis metodistas, sparčiai žingsniavo palei spintas – trumpam sustodavo, užmesdavo akį į kokį nors pavadinimą, bet po kelių sekundžių jo žvilgsnį prikaustydavo kitas tomas kitoje kambario pusėje.

– Ak, pone Noreli! – sušuko jis, – koks kalnas knygų! Esu tikras, kad čia rasime atsakymus į visus savo klausimus!

– Vargu bau, sere, – santūriai tarė bibliotekos savininkas.

Jo reikalus tvarkantis žmogus suprunkštė juokdamasis, be abejo, iš pono Honifuto, bet ponas Norelis jam nepapriekaištavo nei akimis, nei balsu, ir ponas Segundas ėmė spėlioti, kokius

gi darbus ponas Norelis jam patiki. Vyriškiui ilgais, kaip audros debesis juodais, it lietaus šuorai išdrikusiais plaukais būtų pri- tikę slankioti po vėjo taršomą viržynę, lindėti aklinau tamsiame skersgatvyje arba, galimas daiktas, figūruoti viename iš gotikinių ponios Radklif romanų.

Nors ponas Norelis sukritikavo Žako Belazio „Instrukcijas“, ponas Segundas nukėlė šią knygą nuo lentynos ir bemat ap- tiko dvi neapsakomai įdomias ištraukas⁶. Paskui, suvokdamas,

⁶ Pirmojoje Segundas paskaitė apie Angliją, Fėjų kraštą (burtininkų kartais vadinama „Kitomis Žemėmis“) ir keistą šalį, kaip manoma, plytinčią anapus pragaro. Jis buvo kai ką girdėjęs apie simbolinius, magiškus visų trijų teritorijų sąryšius, bet niekada gyvenime nematė tokių suprantamų paaiškinimų, kokius užtikio „Instrukcijose“.

Antroji ištrauka susijusi su Martinu Peilu, vienu iškiliausių Anglijos burtininkų. Gregorio Absalomo „Pažinimo medyje“ galima rasti garsią istoriją apie tai, kaip keliaudamas po Fėjų kraštą paskutinis iš didžiųjų aureatų burtininkų Martinas Peilas aplanko vietinį prinčą. Kaip dauguma jo padermės atstovų, šis elfas turėjo daugybę vardų, titulų ir pseudonimų, bet dažniausiai buvo vadinamas Šaltuoju Henriu. Svečiui sakydamas ilgą, pagarbos kupiną kalbą Šaltasis Henris ją apipynė aibe metaforų ir miglotų užuominų, bet iš esmės tepaskelbė, esą fėjos bei elfai yra šelmiški iš prigimties ir ne visuomet sumoja, kada elgiasi negerai. Martinas Peilas į princo žodžius reagavo trumpa ir gana mįslinga replika, kad ne visų anglų pėdos yra vienodo dydžio.

Kelis šimtmečius niekas nenumanė, ką reiškia jo žodžiai, nors teorijų netrūko – Džonas Segundas žinojo jas visas. Populiariausią aštuoniolikto amžiaus pradžioje pateikė Viljamas Pantleris. Anot jo, Šaltasis Henris ir Peilas aptarė teologinius klausimus. Fėjos ir elfai, žinia, egzistuoja už Bažnyčios ribų; nei Kristus buvo pas juos pasirodęs, nei tam lemta nutikti ateity – ir kas stebuklingoms esybėms gresia Paskutiniojo teismo dieną, neišsivaizduoja nė gyva dvasia. Kaip teigia Pantleris, Šaltasis Henris burtininko teiravosi, ar fėjos ir elfai turi vilties patirti amžinąjį išsigelbėjimą, kuris laukia žmonių, o Peilas, tarstelėjęs, esą ne visų anglų pėdos yra vienodo dydžio, bandė pasakyti, kad išgelbėti bus ne visi angļai. Vado- vaudamasis tokia prielaida Pantleris priskiria Peilui gana keistą įsitikinimą, kad rojuje telpa ribotas skaičius palaimintųjų, ir sulig kiekvienu angļu, kuris pasmer- kiamose amžinoms kančioms, dauose atsilaisvina vieta fejai arba elfui. Panterio, kaip teoretiko burtininko, reputacija paremta vien šia tema parašyta knyga.

Žako Belazio „Instrukcijose“ ponas Segundas perskaitė visai kitokį paaiški- nimą. Trimis šimtmečiais anksčiau nei Martinas Peilas įkėlė koją į elfų princo valdas, pas Šaltąjį Henrių viešėjo kitas žmogus, anglų burtininkas, dar žymesnis už Peilą, Ralfas Stoksis, ir jis pilyje paliko savo batus. Pasak Belazio, apavas buvo nudėvėtas, todėl Stoksis jo nepasiėmė išvykdamas, vis dėlto batų atsiradimas pašiurpino tenykštes stebuklingąsias esybes, kurios didžiai gerbė anglų magus. Nemalonumų ypač baiminosi Šaltasis Henris, nuogąstaveš, kad dėl kažkokių neaiškių, suktų savo principų krikščionys jį apkaltins pasisavinus batus. Siau- binguosius daiktus mėgino perleisti Peilui, bet tasai jų nepanoro.

kad laikas greitai bėga, jausdamas, kaip reikalų tvarkytojas jį varsto keistu, niauriu žvilgsniu, atsivertė „Judokrikščionių magijos pranašumus“. Užuoat pamatęs spausdintą tekstą, kaip tikėjosi, išvydo rankraštį, greitosiomis pakraigliotą ant popiergalių, daugiausia ant smuklės sąskaitų. Ponas Segundas knygoje užėjo aprašytus įspūdingus nuotykius. Septyniolikto amžiaus kerėtojas, pasitelkęs savo skurdų magijos išmanymą, kovėsi su didžiais, galingais priešais: dalyvavo mūšiuose, į kuriuos nedera veltis jokiam žmogui burtininkui. Priešams artėjant, jis skubiai papasakojo apie įvairias savo pergales. Autorius labai gerai žinojo, kad laiko atsargos senka, ir jis negali tikėtis nieko, išskyrus mirtį.

Kambaryje temo, puslapyje matoma senovinė keverzone blanko. Į kambarį žengė du liokajai, kurie, stebint Norelio reikalus tvarkančiam, bet nedalykiškai atrodančiam vyrui, įžiebė žvakes, užtraukė užuolaidas, į židinį suvertė kaupą anglių. Ponas Segundas nusprendė ponui Honifutui priminti, kad jie dar neatskleidė savo viešnagės priežasties.

Visiems apleidžiant biblioteką, ponas Segundas atkreipė dėmesį į šį tą keisto. Prie ugniakuro stovėjo kėdė, o greta jos dunksojo staliukas. Jį slėgė itin seno tomo viršeliai, oda įrišti, žirkklės ir tvirtas šiurpus peilis – panašiais įnagiais sodininkai naudotūsi genėdami medžius ir krūmus. Bet knygos puslapių niekur nebuvo matyti. Ponas Segundas pasvarstė, galbūt Hertfju abatijos šeimininkas nusprendė iš naujo ją įrišti. Kita vertus, senieji viršeliai lyg ir puikios būklės, negana to, kodėl ponas Norelis turėtų vargintis šalindamas puslapius ir taip rizikuodamas juos apgadinti? Tokį darbą privalo atlikti igudęs knygrišys.

Kai jie vėl atsisėdo salone, ponas Honifutas ponui Noreliui pasakė:

– Sere, šiandieną regėti vaizdai mane įtikino, kad jūs galėtumėte mums pagelbėti kaip joks kitas žmogus. Mano ir pono Segundo nuomone, šiuolaikiniai burtininkai pasirinkę netinkamą kelią – jie švaisto energiją mažmožiams. Ar jūs, sere, tam pritartumėte?

– O taip, žinoma!

Ponas Honifutas kalbėjo toliau:

– Antai, kas mudu domina: kodėl didingoje mūsų šalyje magija prarado kitados turėtą iškilnų statusą? Kodėl, sere, Anglijoje niekas nebesiima maginės veiklos?

Mėlynos Pono Norelio akutės suspindo ryškiau, o lūpos įsitempė, tartum jis būtų stengęsis užgniaužti širdyje išsikerojantį slaptą džiugesį. Ponui Segundui rodės, kad jų pašnekovas ilgai laukė, kol kas nors pateiks šitą klausimą, ir jau prieš daugelį metų buvo paruošęs atsakymą.

– Sere, šiuo atveju padėti negaliu, nes man nesuprantamas jūsų klausimas. Magija niekur nedingusi iš Anglijos. Asmeniškai esu gana neblogas praktikuojantis burtininkas.